

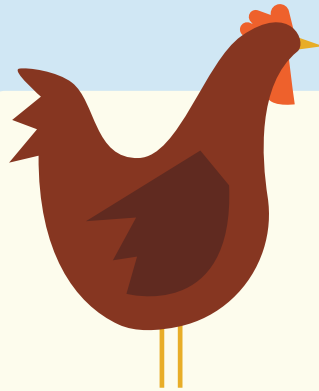

BIOLOGISCHE LANDBOUW

Dierenwelzijn als kernwaarde

Biologisch vee krijgt meer leefruimte, voldoende strooisel en natuurlijk daglicht. Daardoor kunnen ze beter hun natuurlijk gedrag vertonen.

In de biologische landbouw kunnen dieren zo veel mogelijk naar buiten. Onderzoek toont aan dat dit hun welzijn ten goede komt.

Biologische landbouw beperkt het aantal medische ingrepen en zet eerder in op preventie. Dat leidt tot gezondere dieren.

Wat loopt er fout?

Het romantische beeld van een boerderijtje met enkele koeien, wat kippen en een varken strookt al lang niet meer met de realiteit. De afgelopen decennia werden veehouderijen alsmar groter: ze hielden niet alleen meer dieren, maar begonnen zich ook te specialiseren. **Die industrialisatie van de dierlijke productie had als effect dat kwantiteit voorrang kreeg op kwaliteit.**

Dieren kregen daardoor minder ruimte en worden vaak binnengehouden. Doordat ze te dicht op elkaar worden gehouden, gaan ze uit verveling en frustratie soms hun soortgenoten pikken of bijten. Dan gaat men over tot het couperen van staarten, onthoornen of het kappen van snavels (1).

Een analyse van 38 studies uit Noordwest Europa, uitgevoerd over 25 jaar, laat zien dat **gemiddeld 28 % van de melkkoeien kreupel is** (2). Belangrijke risicofactoren zijn: te weinig toegang tot weidegang, betonnen vloeren, ligplaatsen zonder diep strooisel, een slechte lichaamsconditie en een hoger lactatienummer (het aantal keer dat een koe gekalft heeft).

Dierenwelzijn heeft dus geen al te hoge prioriteit, al begint dat stilaan te veranderen. Bij het brede publiek is er stilaan meer bewustzijn gekomen voor het welzijn van landbouwdieren. **Voor een vijfde van de Europese consumenten is dierenwelzijn het belangrijkste aspect van 'duurzame' voeding** (3).

Dierenwelzijn is in de eerste plaats een kwestie van respect. Levende wezens verdienen een pijnvrij leven en een bestaan waarbij ze hun natuurlijk gedrag kunnen uiten. Welzijn is dus meer dan de afwezigheid van ziekte, maar gaat ook over de leefomstandigheden. Op dat vlak is er nog veel werk aan de winkel.

Hoe behandelt bio dieren beter?

Dierenwelzijn is een van de kernwaarden voor de biologische landbouw. Daarom legt de biowetgeving hiervoor een aantal regels op. In de gangbare landbouw is er ook een groeiend bewustzijn en officiële adviezen zullen altijd pleiten voor meer aandacht voor het dier, maar meerdere dierenwaardige praktijken blijven desondanks toegelaten. In biologische landbouw zijn het gebruik van kooien, het aanbinden van herkauwers, dwangvoeding, het gebruik van muilbanden en elk gelimiteerd voederregime duidelijk verboden.

Biologische dieren krijgen meer ruimte en huisvesting

Biologisch gehouden dieren moeten naar buiten kunnen als het weer en de gezondheid het toelaat. Ze krijgen dus veel beweging, frisse lucht en ze kunnen zich op een natuurlijke manier gedragen. De voordelen van een buitenloop blijken uit recent onderzoek: hoewel pikkerij een complex probleem is en nog steeds kan voorkomen in bio, biedt toegang tot een uitloop en een lagere bezetting betere omstandigheden om dit te voorkomen (4).

		Gangbaar	Biologisch
 Leghennen	Oppervlakte binnenruimte	9 hennen per m ²	6 hennen per m ²
	Vrije uitloop naar buiten	Geen eis	4 m ² per kip, 8 uur per dag, met begroeiing
 Varkens	Zeug loopt los in kraamhok		Zeugen kunnen vrij nestelen
	Vleesvarkens binnenruimte		0,8 m ² t/m 1,5m ² , afhankelijk van gewicht
	Vleesvarkens buitenruimte		0,6 m ² tot 1,2m ² , afhankelijk van gewicht
 Melkrunderen	Stal oppervlakte per rund	Geen eis	6 m ² per dier, afhankelijk van gewicht
	Zachte ligplaats	Geen eis	Schone, droge ligruimtes die zijn ingestrooid
	Weidegang	Geen eis	Verplicht, zo vaak als mogelijk
 Geiten/schapen	Oppervlakte binnenruimte	Geen eis	1,5 m ² per dier
	Zachte ligplaats	Geen eis	Schone, droge ligruimtes die zijn ingestrooid
	Weidegang	Geen eis	Verplicht, zo vaak als mogelijk

Ook de inrichting van de stal is belangrijk voor dierenwelzijn. Zo moeten biologische dieren strooisel hebben op de vloer van de stal, wat zorgt voor meer (lig)comfort. Tevens kunnen de dieren via het strooisel hun natuurlijke neiging tot wroeten, scharrelen en grazen goed kwijt. Ook moet er altijd afleidingsmateriaal voorzien zijn in de stal. Dit wekt nieuwsgierigheid en interactie bij de dieren op. Omdat ze beter gestimuleerd worden door hun omgeving zijn biologische varkens minder agressief en bijten ze elkaar minder (5).

Verminkingen als couperen van staarten en snavelkappen zijn daardoor in biologische veehouderij veel minder nodig. Zulke ingrepen gebeuren dan ook niet systematisch en zijn bovendien strikt omkaderd en beperkt.

Vaak worden vogelgriep en infecties als reden genoemd om kippen binnen op stal te houden, maar er komen minder wilde vogels (die voor besmetting kunnen zorgen) in uitlopen die zijn begroeid met bomen of struiken (4). Begroeiing helpt zo indirect het risico op vogelgriep verminderen. Biologische kippenhouders zorgen altijd voor begroeiing. Kippen zijn immers bosranddieren en voelen zich dan veiliger, omdat ze zich kunnen verschuilen voor roofdieren. Voor darmparasieten is de stal een groter risico: daar worden meer parasieteneitjes gevonden in de mest dan in de buitenloop (4). Belangrijke nuance: diergezondheid en dierenwelzijn overlappen niet één op één. Sommige maatregelen rond huisvesting en diermanagement hebben een positief effect op het gedrag van dieren en verhogen dus het dierenwelzijn, maar zorgen niet voor een betere diergezondheid.

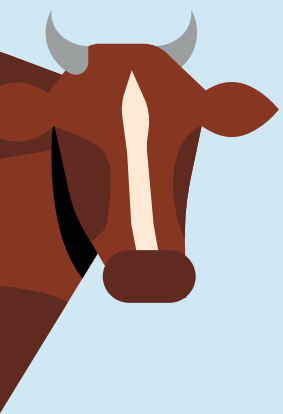
Biologische dieren en gezondheid

Biologisch gehouden dieren krijgen in principe biologisch voer. Dat betekent dat het ruw- en krachtvoer geteeld wordt zonder chemisch-synthetische bestrijdingsmiddelen en kunstmest. Ook zijn ggo's, synthetische aminozuren en andere chemische additieven verboden. Bovendien krijgen biologische dieren een meer natuurlijk en divers dieet. Herkauwers moeten minstens 60% ruwvoeder zoals hooi en gras krijgen. Te veel krachtvoerders zorgen immers voor ontstekingen en verteringsproblemen en dus een zwakkere gezondheid.

Biologische boeren zorgen voor een diverse voeding voor hun dieren, bijvoorbeeld door kruidenrijk grasland in te zaaien. Dat zorgt voor een verscheidenheid aan mineralen en vitaminen en dus ook gezondere dieren. Door dieren een kruidenrijke omgeving te bieden, kunnen ze deels zelf voor hun natuurlijke medicatie zorgen. Ze zoeken zelf instinctief naar bepaalde kruiden om een kwaal te verlichten of verhelpen (6).

De biologische vleeskippenproductie werkt uitsluitend met traaggroeiende rassen: de dieren leven dubbel zo lang dan gangbare soortgenoten (81 in plaats van 42 dagen).

In België wordt meer dan 90% van de kalveren van het gangbare vleesveeras (Belgisch Wit-Blauw) met een keizersnede geboren (7). Dit is in een biologische kudde ondenkbaar, omdat het percentage keizersnedes niet hoger mag zijn dan 20%. Biologische veehouders werken dan ook niet met rassen die niet meer op een natuurlijke manier kunnen kalven, maar met robuuste rassen. Deze dieren hebben ook minder last van infectieziektes en een steviger beendergestel.

Ammoniak

Dieren die toegang hebben tot een buitenloop en die hun leven doorbrengen in een stal met een lage bezettingsgraad worden minder blootgesteld aan ammoniak.

Onderzoek wijst op duidelijke verbanden tussen blootstelling aan ammoniak in stallen met een hogere dierbezetting en het voorkomen van gezondheidsproblemen bij de productie van vleeskuikens, nl pododermatitis, visuele beperkingen en slijmvliesletsels (8).

Ook varkens hebben te lijden onder hoge ammoniakconcentraties als gevolg van een hogere dierbezetting. NH₃ in de stallucht prikkelt de slijmvliezen. Wagenings onderzoek laat zien dat hogere ammoniakconcentraties niet alleen schadelijk zijn voor de gezondheid van deze dieren, maar ook voor hun welzijn en productiviteit (9).

Bronnen

1. Advies van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn van 17/12/2022: "Dierenwelzijn in de intensieve veehouderij"
2. Wessels W, et al, A systematic review and meta-analysis of lameness scoring methods and the prevalence of lameness of dairy cows in Northwest Europe, Journal of Dairy Science, 2025; 108, 10037-10059
3. Alonso, M. E., Gonzalez-Montaña, J. R., Lomillos, J. M. (2020). "Consumers' Concerns and Perceptions of Farm Animal Welfare" Animals 10 (3)
4. Bestman, M. (2022) "Thesis: Welfare and health aspects of free ranges for laying hens" Louis Bolk Instituut
5. FiBL (2022) "Welfare and environmental impact of organic pig production: a collection of factsheets" <https://orgprints.org/id/eprint/43802/1/1300-hb-power-en.pdf>
6. Wagenaar, J.-P., de Wit, J., Hospers-Brands, M., Cuijpers, W., van Eeckeren, N. (2017) "Van gepeperd naar gekruid grasland: functionaliteit van kruiden in grasland". Louis Bolk Instituut.
7. Van de Wouwer, E., Kolkman, I., Ribbens, S., de Kruif, A. (2009). "De techniek van de keizersnede bij het rund zoals uitgevoerd door Vlaamse dierenartsen". Vlaams Diergeneeskundig tijdschrift 2009 (78).
8. Barbosa, L.V.S.; Lima, N.D.d.S.; Barros, J.d.S.G.; de Moura, D.J.; Estellés, F.; Ramón-Moragues, A.; Calvet-Sanz, S.; García, A.V. Predicting Risk of Ammonia Exposure in Broiler Housing: Correlation with Incidence of Health Issues. Animals 2024, 14, 615. <https://doi.org/10.3390/ani14040615>
9. Vermeer, H.M. en K.H. de Greef, 2024. Effecten van ammoniak (NH₃) op gezondheid en welzijn van varkens. Wageningen Livestock Research, Openbaar rapport 1506, <https://edepot.wur.nl/673557>

